

OKUL GÜVENLİĞİ VE ÖZNEL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Abdullah SÜRÜCÜ**
Atila YILDIRIM***
Ali ÜNAL****

Öz: Bu araştırmanın amacı; ortaöğretim kurumu öğretmen ve öğrencilerinin algılarına göre okul güvenliği ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Konya ili sınırları içinde yer alan resmi ortaöğretim kurumu öğretmenleri ve öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemde küme örnekleme yöntemi kullanılmış ve örneklem grubunda yer alan okullar ve öğretmenler seçkisiz olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Tuzgöl Dost (2005) tarafından geliştirilen “Öznel İyi Oluş Ölçeği” ve Goldberg (2008) tarafından geliştirilen ve Çankaya ve Arabacı (2010) tarafından Türkçe uyarlanan “Okul Güvenliği Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik programıyla çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algıları okul türüne göre farklılık göstermektedir. Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermektedir. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Konferans, görüşme, sportif ve kültürel etkinliklerle öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri artırılabilir. Böylece okulda ve tüm yaşam alanlarında daha başarılı, daha mutlu olmaları sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul güvenliği, öznel iyi oluş, ortaöğretim kurumu.

* Bu çalışma, 12-15 Mayıs 2015 Teaching & Education Conference, Amsterdam’da sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş ve yeniden gözden geçirilmiş halidir.

** Yrd.Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi AK Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma ABD, asurucu@konya.edu.tr, ORCID ID 0000-0002-1689-4366, Makale Geliş Kabul Ediliş Tarihi: 27/10/2016- 17/08/2017.

*** Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi AK Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi ABD, ayildirim@konya.edu.tr, ORCID ID 0000-0003-0904-4336.

**** Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi AK Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi ABD, aliunal@konya.edu.tr, ORCID ID 0000-0003-2967-2444.

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL SAFETY AND SUBJECTIVE WELL-BEING*

Abdullah SÜRÜCÜ**
Atila YILDIRIM***
Ali ÜNAL****

Abstract

The purpose of this research is to examine school safety and subjective well-being levels based on the opinions of the teachers and students. The research was carried out in correlational research model. The population of the research consists of official secondary education teachers and students within the borders of Konya province. The schools, teachers and students which are included in the sampling group were determined randomly. "Subjective Well-Being Scale" which was developed by Tuzgöl Dost (2005) and "School Safety Scale" which was developed by Goldberg (2008) and adapted into Turkish by Çankaya and Arabacı (2010) were used as the data collection tool in the research. The data was dissolved by SPSS statistic program in computer environment. As a result of the data, the perceptions of the teachers and the students in terms of school safety have a significant difference. There is a significant difference according to the type of school between the levels of school safety of the teachers and the students. There is a significant difference between the levels of subjective well-being of the teachers and the students. Levels of subjective well-being of teachers does not differ according to the type of school. Levels of subjective well-being of the students varies according to the type of school. There is a positive and significant relationship between the levels of school safety and subjective well-being of the teachers and the students. The level of subjective well-being of teachers and students can improve through conferences, interviews, sportive and cultural events. Thus, they can be more successful and happier in school and in all living areas.

Keywords: School safety, subjective well-being, secondary school.

* This study was presented as oral presentation at Teaching & Education Conference in Amsterdam on May 12-15, 2015, expanded and re-revised version.

** Assist. Prof. Dr.; Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Department of Education Sciences.

*** Assoc. Prof. Dr.; Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Department of Education Sciences.

**** Assoc. Prof. Dr.; Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Department of Education Sciences.

Giriş

Güvenlik, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde insan yaşamının sürdürülmesinin ön koşulu olan nefes almak, yemek, içmek, uyku gibi fizyolojik-bedensel ihtiyaçlardan sonra gelen bir ihtiyaçtır (Erden ve Akman, 2006). Güvenlik hem yaşamdan ve yaptığımız eylemlerden aldığımız doyumunu belirleyen önemli bir etmen hem de başarı ve verimliliğimizi etkileyen temel koşullardan biridir (Turhan ve Turan, 2012).

Güvenli okul ortamı öğrencilerin okulda öğrenmesi, kendilerini iyi hissetmesi ve kişilik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi açısından gereklidir (Çalık, Kurt ve Çalık, 2011). Çünkü öğretme ve öğrenme güvensiz bir ortamda yer alamaz (Netshitahame ve Van Vollenhoven, 2002). Stephens'e (1998) göre de güvenli okul olmadan, öğretmenler öğretemez ve öğrenciler öğrenemez. Netshitahame ve Van Vollenhoven, (2002) yaptıkları araştırma sonucunda okuldaki psikolojik ve fiziksel tehdidin öğrenciler için hem fiziksel hem de ruhsal yönden zararlara yol açacağını ifade etmişlerdir. Day ve Golench'e (1997) göre de okul şiddeti, yalnızca faili ve mağduru değil aynı zamanda tüm öğrencileri, personeli ve topluluğu da etkiler.

Okullar, çocuk ve gençler için toplumda en güvenli yerler arasındadır. Okullar, öğrencilere akademik bilgi ve becerilerin yanı sıra sorumlu ve güvenli davranışları kazandırmakla da görevlidir. Okullar, bu görevini yerine getirirken öğretmen ve öğrencilere kendilerini mutlu hissedecekleri ve başarılı olacakları güvenli öğrenme/öğretme ortamı sağlamalıdır.

Etkili bir öğretimin gerçekleştirilebilmesi için, öğretim ortamında öğrenci ve çalışanların kendilerini güven içinde hissetmeleri büyük bir önem arz etmektedir. Bireyin kendisini güvende hissetmediği ortamlarda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi çok zordur. Önce okulun her bir köşesinde, her bir öğrencinin, kendisini evinde olduğu gibi güvende hissetmesi gerekir (Göksoy, Emen ve Aksoy, 2013).

Genel anlamda okul güvenliği; öğrenci ve okul personelinin okul içinden ve çevreden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, vandalizm, alkol, sigara ve uyuşturucu madde kullanımı, cinsel ve irksal taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde (örn. silahlı saldırı, yangın, deprem gibi) can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2006). Eğer öğrenciler gerek okul içinde gerekse okulun bahçesi ve çevresinde olumsuz bir durumla karşılaşmıyorsa bu okulun güvenli olduğu söylenebilir (Barton, 2009).

Okul güvenliğini tehdit eden unsurlar fiziksel ve psikolojik şiddet boyutunda değerlendirilebilir. Okul güvenliğinin amaçları arasında; öğrencilerin ruh sağlığına önem vermek, öğrencilere ve öğretmenlere güvenli bir ortamda olduklarını hissettirmek, öğrencilerin ve öğretmenlerin okul ortamından zevk almalarını sağlamak, okul üyelerini motive etmek ve öğrencileri başarıya odaklamak yer almaktadır (Baginsky, 2003; Akt: Çankaya ve Arabacı, 2010).

Öğretmen ve öğrenciler güvenli bir okulda psikolojik olarak kendilerini iyi hissederken güvenli olmayan bir okulda ise korku ve kaygı duyarlar, kendilerini kötü hissederler. 2005-2006 öğretim yılında Amerika'daki okullarda yapılan bir araştırmaya göre; 12-18 yaşları arasındaki öğrencilerin yaklaşık %6'sı okulda saldırı ya da zarar göreceklere dair korkularının olduğunu bildirmiştir. Altı ay içerisinde okulda saldırı ya da zarar görme korkusuyla okulun bir veya daha fazla yerindeki bir etkinliğe katılmaktan sakındıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca 1000 öğrenciden 46'sının suça karıştığı rapor edilmektedir (NCES, 2007).

Okul güvenliğinin öğrenciler ve öğretmenler üzerinde yarattığı psikolojik etki, onların tüm yaşam alanlarına, öznel iyi oluşlarına etki eder. Öznel iyi oluş, kişinin yaşamını bilişsel ve duygusal olarak değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984; Akt: Tuzgöl Dost, 2007). Diğer bir ifadeyle de öznel iyi oluş, bireylerin yaşam doyumlarına ve olumlu-olumsuz duygulanımlarına ilişkin genel bir değerlendirmedir (Diener, 1984; Akt: Tuzgöl Dost, 2005). Bu değerlendirme, bireylerin olaylara verdikleri duygusal tepkileri, duygu durumlarını, yaşam doyumları hakkındaki bilişsel yargılarını, evlilik ve iş gibi yaşam alanlarındaki doyumlarını içermektedir (Diener, Oishi ve Lucas, 2003; Akt: Tuzgöl Dost, 2005).

Tuzgöl Dost'un (2005), Andrews ve Robinson (1991), Ben-Zur (2003) ve Diener, Suh, Lucas ve Shmith'ten (1999) aktardığına göre; öznel iyi oluşta bilişsel öge, gerçekçi veya entelektüel yönü temsil etmekte, duygusal öge ise olumlu ve olumsuz duygulanım olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Olumlu duygulanım, neşe, ilgi, heyecan, güven, uyanıklık (alertness) gibi duyguları yansıtmaktadır. Olumsuz duygulanım ise korku, öfke, üzüntü, suçluluk, nefret gibi olumsuz duyguları içeren doyumsuzluk ve öznel stresi tanımlamaktadır. Duygu-durum ve duygulanım olarak adlandırılan duygular kişinin o anki yaşamında olan olaylara ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymaktadır.

Bireyin yaşamında, hoş duygulanımları hoş olmayan duygulanımlarından üstünse ve kişinin yaşamının niteliğine ilişkin bilişsel yargısı olumluysa öznel iyi oluşu yüksek olmaktadır (Tuzgöl Dost, 2005). Öznel oluşun yüksek olması, hoş olan duygulanımın hoş olmayan duygulanımdan üstün olmasına ve kişinin yaşamının niteliğine ilişkin bilişsel yargısının olumlu olmasına bağlıdır (Tuzgöl Dost, 2010). Diener'a (2000) göre de insanlar, birçok hoş ve çok az hoş olmayan duygular hissettiklerinde, ilgi çekici aktivitelerde bulduklarında, birçok sevinç ve çok az acı yaşadıklarında ve yaşamlarından memnun olduklarında yüksek bir öznel iyi oluş yaşamaktadırlar (Akt: Tuzgöl Dost, 2005).

Güvenli olmayan okuldaki öğretmen ve öğrenciler olumsuz duygular geliştireceklerdir. Bu durum onların öznel iyi oluşlarını ve yaşam doyumlarını, dolayısıyla başarılarını, aktivitelerini, olumsuz yönde etkileyecektir.

Okul güvenliği sorunu başladığından bu yana, eğitim paydaşlarına bir endişe kaynağı olmuştur (Agokei ve Okoroafor, 2013). Günümüzde çeşitli ülkelerde okullara saldırılar artmakta öğretmenler ve öğrenciler kaygılanmakta, güvenli bir ortam olması gereken okulların bu durumu velileri de endişelendirmektedir. Bu yüzden son yıllarda araştırmacılar ve halkın, okul güvenliği konularına olan ilgisi artmaya başlamıştır (Kupchik ve Farina, 2014). ABD okulları içindeki ve çevresinde meydana gelen şiddet ve suç, okul güvenliğine artan oranda dikkat çektiğinden, polis, güvenlik kameraları ve diğer önlemler devlet okullarında yaygınlaşmıştır (Kupchik ve Ward, 2014). Barton'a (2009) göre de son yirmi yılda, ABD eğitim kurumlarının öğrencileri, aileleri, eğitimcileri ve topluluk üyelerinin okul tesisleri ve kullanışma süreci hakkındaki güvenlik duygusu zarar görmüştür.

Güvenlik sorunları öğrencilerin öğrenmesine engel olmaktadır. Ayrıca okullarda yaşanan çeşitli olumsuzluklar öğrencilerin korku ve kaygılarını artırmakta, güvensizlik duymalarına neden olmakta ve mutluluklarına olumsuz yönde etki etmektedir. Nijs vd.'ne (2014) göre okul ortamı, psikososyal fonksiyonunun önemli bir belirleyicisidir ve aynı zamanda ruh sağlığı ile ilişkilidir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda okulda güvensizlik duygusunun, ruh sağlığı sorunlarının önemli bir belirleyici olabileceğini düşündürmektedir.

Güvenli bir okulda bulunan öğretmen ve öğrenciler korku ve kaygı duymayacaklar, olumlu duygulara sahip olacaklar, kendilerini psikolojik anlamda daha iyi hissedecekler ve daha başarılı olacaklardır. Öğretmen ve öğrencilerin güvenli bir okul ortamında bulunmaları öznel iyi oluşlarına dolayısıyla mutluluklarına önemli derecede katkı sağlayacaktır. Côté-Lussier ve Fitzpatrick'e (2016) göre de okuldaki öğrenci güvenlik duygularının artırılması (örneğin, mağduriyetin azaltılması, genel okul ve mahalle güvenlik ikliminin iyileştirilmesiyle) sınıfta katılımı teşvik etmek için etkili bir strateji oluşturması muhtemeldir. Bu gibi müdahaleler gelecekteki akademik başarı ve gençler arasında zihinsel sağlık sorunlarının belirtilerini azaltmaya katkıda bulunabilir. Araştırmalarda okulda kendini daha güvenli hisseden ergenlerin, benlik kavramı ve kontrol odağı gibi daha çok psikolojik sonuçlara sahip olduğunu göstermektedir (Nijs vd., 2014).

Okul güvenliği, çeşitli değişkenlere göre (Agokei ve Okoroafor, 2013; Bachman, Randolph ve Brown, 2011; Barton, 2009; Bracy, 2011; Çankaya ve Arabacı, 2010; Çankaya, Töremen ve Şanlı, 2011; Day ve Golench, 1997; Fisher, 2010; Göksoy vd., 2013; Kupchik ve Ellis, 2008; Kupchik ve Farina, 2014; Kupchik ve Ward, 2014; Nijs vd., 2014; Özer ve Dönmez, 2013; Servoss, 2014; Santoro, Massey ve Armstrong, 2002) incelenmiştir. Fisher'e (2010) göre okul ve güvenlikle ilgili öğrencilerin tutum ve algılarını toplamak ve incelemek, değerlendirme sürecinin önemli bir parçasıdır. Ancak, öğrencilerden sınırlı bilgi toplanmaktadır. Servoss'a (2014) göre de okul güvenliği ile öğrenci davranış bozukluğu arasındaki ilişki, öğretmenlere veya öğrencilere sorup sorulmadığına bağlıdır. Kohn (2004) ise bu konudaki görüşünü 'Okulların tasarımı ve öğretim

güvenlik endişeleri tarafından yönlendiriliyor, ancak bu tasarımların ve atmosferlerin öğrencileri ve öğretmenleri nasıl hissettirdiklerini düşünmüyoruz.' şeklinde ifade etmiştir. Zamanlarının büyük bir kısmını okulda geçiren öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği ve öznel iyi oluşlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, konu ile ilgili önerilerin getirilmesi ve böylece okulda bulunmaktan korku kaygı duymayan mutlu bireylerin yetiştirilebilmesi bakımından bu araştırma önemli görölmektedir. Türkiye'de özellikle orta öğretim kurumlarında son yıllarda güvenlik önlemlerinin artırıldığı, bu amaçla okullara güvenlik kameraları takıldığı, girişe güvenlik görevlilerinin yerleştirildiği görölmektedir. Yapılan bu uygulamaların amacına ulaşıp ulaşmadığının öğretmen ve öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ve onları nasıl etkilediği, çalışmaların ne şekilde devam edeceğini kararlaştırmak için bu araştırmanın sonuçları yol gösterici olabilir. Nitekim, literatür incelendiğinde Türkiye'de okulda güvenlik sorunu ve öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluşlarıyla ilgili araştırmaların bulunmaması da bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; ortaöğretim kurumu öğretmen ve öğrencilerinin algılarına göre okul güvenliği ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği algısı okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyine yönelik algıları farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmen ve öğrencilerin algılarına göre okul güvenliği düzeyi ile öznel iyi oluş düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, konuya, amaçlara uygunluğu nedeniyle, ilişkiisel tarama modelinde yürütölmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 öğretim yılında Konya İli merkez ilçelerinde (Karatay, Meram, Selçuklu) yer alan resmi ortaöğretim kurumu öğretmenleri ve öğrencileri oluşturmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre belli okullara gitme zorunluluğu olmadığı için Konya

İli Merkez ilçeleri tek bir tabaka olarak kabul edilmiştir. Seçkisiz örnekleme yöntemi ile üç anadolu lisesi, dört mesleki ve teknik anadolu lisesi ve iki anadolu imam hatip lisesi seçilmiştir. Örneklem grubunda yer alan okullardaki öğretmen ve öğrenciler seçkisiz olarak belirlenmiştir. Orta öğretim kurumu olan Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liselerinden 296 öğretmen ve 1223 öğrenci olmak üzere 1519 kişi örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Örneklem grubunda yer alan öğretmen ve öğrencilerin dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Örneklem Grubundaki Öğretmen ve Öğrencilerin Dağılımları

Okul Türü	Öğretmen		Öğrenci	
	N	%	N	%
Anadolu Lisesi	69	23,31	270	22,08
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	118	39,86	703	57,48
Anadolu İmam Hatip Lisesi	109	36,83	250	20,44
Toplam	296	100,00	1223	100,00

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, Tuzgöl Dost (2005) tarafından geliştirilen “Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ)” ve Goldberg (2008) tarafından geliştirilen ve Çankaya ve Arabacı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Güvenliği Ölçeği” kullanılmıştır.

Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ, yaşam alanlarına ilişkin kişisel yargılar ile olumlu ve olumsuz duygu ifadeleri içeren 46 maddeden oluşmaktadır. Cevaplama sistemi her ifade için “(5) Tamamen Uygun”, “(4) Çoğunlukla Uygun”, “(3) Kısmen Uygun”, “(2) Biraz Uygun” ve “(1) Hiç Uygun Değil” olarak beşli Likert ölçeği şeklindedir. Her bir maddenin puanları “5 ile 1” arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin 26’si olumlu 20’si olumsuz ifade şeklindedir. Olumsuz ifadelerin puanlaması tersine çevrilerek yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46, en yüksek puan 230’dur. Yüksek puan öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Öznel İyi Oluş Ölçeği’nin geçerliği saptamak amacıyla Tuzgöl Dost (2005) tarafından yapılan faktör analizi çalışmasında KMO katsayısı .861 bulunmuştur. Ölçeğin, 12 faktörlü olmasının yanında genel bir faktöre sahip olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur.

Okul Güvenliği Ölçeği, 16 maddeden oluşmaktadır. Her ifade için “(5) Tamamen katılıyorum”, “(4) Katılıyorum”, “(3) Kısmen Katılıyorum”, “(2) Biraz Katılmıyorum” ve “(1) Hiç Katılmıyorum” olarak beşli Likert ölçeği şeklindedir. Her bir maddenin puanları “5 ile 1” arasında değişmektedir. Goldberg (2008) tarafından geliştirilen ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .840, KMO puanı ise 789 olarak tespit edilmiştir (Akt: Çankaya

ve Arabacı, 2010). Çankaya ve Arabacı (2010) Türkçeye uyarlama çalışması sırasında orijinal ölçekten üç maddeyi çıkararak, doğrulayıcı faktör analizi yapmışlardır. Doğrulayıcı faktör analizinde elde ettikleri uyum indeksleri şu şekildedir: Chi-Square=23.70, df=13, P-value=0.0000, RMSEA=0.057.

Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formları ile birlikte, öznel iyi oluş envanteri ve okul güvenliği ölçeğinin uygulanmasıyla elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 16 istatistik programıyla çözümlenmiştir.

Veriler, bağımsız t testi, varyans analizi ve korelasyon analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde okul güvenliği düzeyi ve öznel iyi oluş düzeyleri açısından öğretmen ve öğrencilerin arasında bir fark olup olmadığını tespit etmek için okul güvenliği ve öznel iyi oluş ölçeklerine verilen cevapların genel ortalamaları hesaplanarak t-testi analizi yapılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği ve öznel iyi oluş düzeylerinin okul türüne göre farklılığı ANOVA testi belirlenmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin algılarına göre okul güvenliği bağımsız değişkeni ve öznel iyi oluş bağımlı değişkeni arasındaki ilişkinin yönünü tespit etmek için ise korelasyon analizi yapılmıştır. Verilerin $p < ,05$ düzeyinde istatistiki olarak anlamlı olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular

1. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları arasındaki farklılığa ilişkin t-testi sonuçları Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Güvenliği Düzeyi Puanlarına Ait t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Öğretmen	296	3,19	,65	1517	9,55	,00*
Öğrenci	1223	2,73	,76			

* $p < ,05$

Tablo 2’ye göre öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algıları ($\bar{X}=3,19$), öğrencilere ($\bar{X}=2,73$) göre daha olumludur.

2. Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği algısı okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algılarının okul türüne göre farklılığına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Güvenliğine Yönelik Algılarının Okul Türüne Göre Farklılığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Grup	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen	Gruplararası	25,46	2	1270	38,30	,00*	1-2 2-3
	Grupiçi	97,40	293	,33			
	Toplam	122,86	295				
Öğrenci	Gruplararası	62,33	2	31,16	58298	,00*	1-2 1-3 2-3
	Grupiçi	652,15	1220	,54			
	Toplam	714,48	1222				

1: Anadolu Lisesi 2: Mesleki ve Teknik Anadolu Lise 3: Anadolu İmam Hatip Lisesi

Tablo 3'teki analiz sonuçlarına göre öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının okul türüne göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anadolu Lisesi öğretmenleri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğretmenleri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Anadolu Lisesi öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

3. Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyine yönelik algıları farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyine yönelik algıları arasındaki farklılığa ilişkin t-testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Öğretmen ve Öğrencilerin Öznel İyi Oluş Düzeyine Yönelik Algılarına Ait t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Öğretmen	295	3,89	,55	1516	8,33	,00*
Öğrenci	1223	3,58	,58			

* $p < ,05$

t-testi analizi sonucuna göre öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyi anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyi ($\bar{X}=3,89$), öğrencilere ($\bar{X}=3,58$) göre daha olumludur.

4. Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerine yönelik algılarının okul türüne göre farklılığına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5: Öğretmen ve Öğrencilerin Öznel İyi Oluş Düzeylerine Yönelik Algılarının Okul Türüne Göre Farklılığına İlişkin ANOVA Sonuçları

Grup	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen	Gruplararası	1,07	2	,35	1,75	,18	
	Grupiçi	88,80	292	,30			
	Toplam	89,87	294				
Öğrenci	Gruplararası	4,64	2	2,32	7,02	,00	1-2 1-3
	Grupiçi	403,66	1220	,33			
	Toplam	408,31	1222				

1: Anadolu Lisesi

2: Mesleki Teknik Anadolu Lise

3: Anadolu İmam Hatip Lisesi

Tablo 5'teki analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin okul türüne göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin ise okul türüne göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anadolu Lisesi öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri, arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

5. Öğretmen ve öğrencilerin algılarına göre okul güvenliği düzeyi ile öznel iyi oluş düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

Öğretmen ve öğrenci algılarına göre okul güvenliği düzeyi ve öznel iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucu Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Okul Güvenliği ve Öznel İyi Oluş Düzeyi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonucu

Grup	Değişken	N	R	P
Öğretmen	Okul güvenliği	296	,15	,01*
	Öznel iyi oluş			
Öğrenci	Okul güvenliği	1223	,11	,00*
	Öznel iyi oluş			

* $p < ,05$

Tablo 6'daki öğretmen ve öğrenci algılarına göre okul güvenliği düzeyi ve öznel iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda öğretmenlerin okul güvenliği ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında ($r = ,15$), öğrencilerin okul güvenliği ve öznel iyi oluş düzeyleri arasında ($r = ,11$) $p < ,05$ düzeyinde düşük düzeyli pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre okul güvenliği arttıkça öznel iyi oluş halinin düşük düzeyde arttığı söylenebilir.

Tartışma / Sonuç ve Öneriler

Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine yönelik algıları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algıları, öğrencilere göre daha olumludur. Bracy (2011) yaptığı çalışmada öğrencilerin okullarının güvenli yerler olduğuna inandıklarını ve okullarının kullandığı güvenlik stratejilerinin birçoğunun gereksiz olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir. Göksoy vd.'nin (2013) yaptıkları bir çalışmada da ilk ve ortaokuldaki hem kadın hem de erkek yöneticiler, okulların aynı düzeyde güvenli olduğunu düşünmektedirler. Santoro vd.'nin (2002), Florida da ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde okul personeli üzerinde yaptıkları çalışmada da katılımcıların yüzde 84'ü okullarının güvenli ya da çok güvenli olduklarına dair görüş bildirmişlerdir. Bu sonuçlar öğretmenlerle ilgili araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Ancak Aktaş Baran'ın (2008) liselerde yaptığı bir çalışmada, öğretmenlerin %72.6'nın son bir yıl içerisinde okul içerisinde şiddet ve suç olaylarının gerçekleştiğini ve bu durumun öğretmenleri kaygılandığı saptanmıştır. Bu durumun okulların bulunduğu çevreden, okuldaki öğrenci mevcudu gibi nedenlerden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının okul türüne göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anadolu Lisesi öğretmenleri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğretmenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar üzerinde okullar arasındaki okulların sahip olduğu imkanların ve okullardaki öğrencilerin sosyo-ekonomik düzey, akademik başarı gibi özellikler yönüyle farklılığının etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri, öğrencilere göre daha olumludur. Öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin algılarının, öğrencilere göre daha olumlu olmasının bir sonucu olarak öznel iyi oluş düzeylerinin de daha olumlu olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin okul türüne göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin ise okul türüne göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anadolu Lisesi öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri, Anadolu Lisesi öğrencileri ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri, arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Okulların sahip olduğu imkanların farklılığı bu sonuç üzerinde de etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği ile öznel iyi oluş düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmen ve öğrencilerin okul güven-

liğine ilişkin algıları arttıkça öznel iyi oluşları da düşük düzey de artmaktadır. Yani öğretmen ve öğrenciler, okul güvenliğine ilişkin algıları arttıkça düşük miktarda da olsa, kendilerini daha iyi hissetmekte olumlu duygulara sahip olmaktadırlar. Nitekim Lee ve Yoo (2015) yaptıkları çalışmada aile, okul ve toplumsal yaşamın çocukların öznel iyi olma düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini tespit etmişlerdir. Ayrıca, çocukların aile, okul ve toplumsal yaşamın, ülkeye özgü kültürel ve bağlamsal faktörleri kontrol ettikten sonra bile öznel iyi oluşun önemli yordayıcıları olduğunu bulmuşlardır. Dolayısıyla, öznel iyi oluş ile sadece okul güvenliği değil, aile, çevre, toplumsal yaşam gibi faktörler ilişkilidir. Bu nedenle, öğretmen ve öğrencinin öznel iyi oluşları ile okul güvenliği algıları arasındaki ilişkinin düşük olması bütün faktörler dikkate alındığında kabul edilebilir durumdur.

Çankaya vd.'nin (2011) yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin kaygı, iş doyum ve motivasyon düzeyleri ile okul güvenliği arasında anlamlı, orta düzeyde ve çift yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Güvenli olmayan bir okuldaki öğretmen ve öğrencilerin ise korku ve kaygı duyacakları, bu durumun onların mutluluklarına etki edeceği söylenebilir. Çankaya ve Arabacı'ya (2010) göre de bireylerin stres, kaygı, öfke ve saldırganlık eğilimleri güvenlik algıları ile doğrudan ilişkilidir. Bu duruma paralel olarak çalışmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının okul güvenliği algıları ile öfke düzeyi arasında ters yönde bir ilişkinin mevcut olduğu, öğretmen adaylarının okul güvenliği algılarının öfke düzeylerini anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. Kapıcı'da (2004) ilköğretimde yaptığı bir çalışmada öğrencilerin maruz kaldıkları zorba davranışlar ile mutluluk ve benlik saygısı arasında ters bir ilişki olduğunu saptamıştır. Nijs vd. (2014) yaptıkları çalışmada okul güvenliğinin ortaokula devam ergenlerin ruhsal sağlık sorunları ile güçlü bir ilişkisinin olduğunu ve daha sık okulda güvensizlik algılayan ergenlerin de daha sık akıl sağlığı sorunları yaşadıkları tespit etmişlerdir. Agokei ve Okoroafor (2013) ortaokul öğrencileriyle yaptıkları çalışma sonucunda psikolojik esneklik ve okul güvenliği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir.

Özer ve Dönmez'e (2013) göre öğrencilerin fiziksel ve ruhsal açıdan güvenliklerinin sağlanması bakımından okulun bütün paydaşlarına görev düşmekle birlikte, sorumluluk büyük ölçüde okul yöneticilerine aittir. Güvenli bir okulda bulunan öğretmen ve öğrencilerin korku ve kaygı duymayacakları, olumlu duygulara sahip olacakları, kendilerini psikolojik anlamda daha iyi hissedecekleri ve daha başarılı olacakları düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırma ile ulaşılan sonuçlara göre aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. Okullar, fiziki ve psikolojik olarak güvenli ortamlar haline getirilerek öğretmen ve öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri artırılmasıyla onların okulda ve tüm yaşam alanlarında daha başarılı, daha mutlu olmaları sağlanabilir.

2. Öğrencilerde güvenlik algısını yükseltmek amacıyla konferans, görüşme, sportif ve kültürel etkinlikler düzenlenmeli ve böylece öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri artırılarak okulda daha huzurlu ve mutlu olmaları sağlanabilir.

3. Okul güvelliği ve öznel iyi oluşla ilgili benzer araştırmaların ilköğretimde ve yükseköğretimde de yapılarak sonuçların karşılaştırılması yararlı olabilir. Ayrıca, farklı ülkelerde yapılacak çalışmalarla kültürler arası karşılaştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Agokei, R. C. ve Okoroafor, N. C. (2013). Relative effects of psychological flexibility, parental involvement and school climate on secondary school students' school safety in ondo, ondo state, Nigeria. *African Journal for the Psychological Study of Social Issues*, 16(1), 97-105.
- Aktaş Baran, G. (2008). *Öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak okullarda şiddet ve okul güvenliğinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bachman, R., Randolph, A. ve Brown, B. L. (2011). Predicting perceptions of fear at school and going to and from school for african american and white students: The effects of school security measures. *Youth & Society*, 43(2) 705-726.
- Barton, E. A. (2009). *Leadership strategies for safe schools*. (2nd ed) Corwin A SAGE Company.
- Bracy, N. L. (2011). Student perceptions of high-security school environments. *Youth & Society*, 43(1) 365-395.
- Côté-Lussier, C. ve Fitzpatrick, C. (2016). Feelings of safety at school, socioemotional functioning, and classroom engagement. *Journal of Adolescent Health*, 58(5), 543-550.
- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4, 73-84.
- Çankaya, İ. H. ve Arabacı, İ. B. (2010). Algılanan okul güvenliğinin öğretmen adaylarının öfke düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online*, 9(3), 875-883.
- Çankaya, İ. H., Töremen, F. ve Şanlı, Ö. (2011). Okul güvenliğinin ilköğretim okulu öğretmenlerinin kaygı, motivasyon ve iş doyumunu düzeyleri **üzerindeki** etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 3, 80-98.
- Day, D. M. ve Golench, C. A. (1997). Promoting safe schools through policy: Results of a survey of Canadian school boards. *Journal of Educational Administration*, 35(4), 332-347.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Fisher, L. A. (2010). *School-wide positive behavior support: Student surveys of expectations and safety* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). University of Massachusetts, Amherst.
- Göksoy, S., Emen, E. ve Aksoy, C. (2013). Okullarda güvenlik sorunu. *Milli Eğitim*, 200 (autum), 123-138.
- Kapıcı, E. G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 37(1), 1-13.

- Kohn, A. (2004). Safety from the inside out. *Educational Horizons*. Erişim Tarihi (05.12.2016), <http://www.alfiekohn.org/article/safety-inside/>
- Kupchik, A. ve Ellis, N. (2008). School discipline and security fair for all students? *Youth & Society*, 39(4), 549-574.
- Kupchik, A. ve Farina, K. A. (2014). Imitating authority: Students' perceptions of school punishment and security, and bullying victimization. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 1-17.
- Kupchik, A. ve Ward, G. (2014). Race, poverty, and exclusionary school security: An empirical analysis of U.S. elementary, middle, and high schools. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 12(4) 332-354.
- Lee, B. J. ve Yoo, M. S. (2015). Family, school, and community correlates of children's subjective well-being: An international comparative study. *Child Indicators Research*, 8(1), 151-175.
- NCES (National Center for Education Statistics). (2007). *Indicators of school crime and safety*. Erişim Tarihi (15.02.2016). <http://nces.ed.gov/programs/crimeindicators/crimeindicators2007>
- Netshitahame, N. E. ve Van Vollenhoven, W. J. (2002). School safety in rural schools: Are schools as safe as we think they are? *South African Journal of Education*, 22(4), 313-318.
- Nijs, M. M., Bun, C. J. E., Tempelaar, W. M., Wit, N. J., Burger, H., Plevier, C. M. ve Boks, M. P. M. (2014). Perceived school safety is strongly associated with adolescent mental health problems. *Community Ment Health J*, 50, 127-134.
- Özer, N. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algıları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Özer, N. ve Dönmez, B. (2013). Güvenlik kameraları ve okul güvenliği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 8(3), 437-448.
- Santoro, G., Massey, O. ve Armstrong, K. (2002). *Perceptions of School safety: Year 2 of the school safety survey*. Tampa, FL: The Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, University of South Florida. FMHI Publication #207-7.
- Servoss, T. J. (2014). School security and student misbehavior: A multi-level examination. *Youth & Society*, 1-24.
- Stephens, R. D. (1998). *Safe school planning. Violence in American Schools* (Edit: D.S. Elliot, B.A. Hamburg ve K.R. Williams). Cambirdge University, 253-289.
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-110.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 132-143.
- Tuzgöl Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 75-89.